25 Psalmen

Jan Utenhove

bron
Jan Utenhove, *25 Psalmen*. Gellium Ctematium, Emden 1557

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/uten00325ps01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

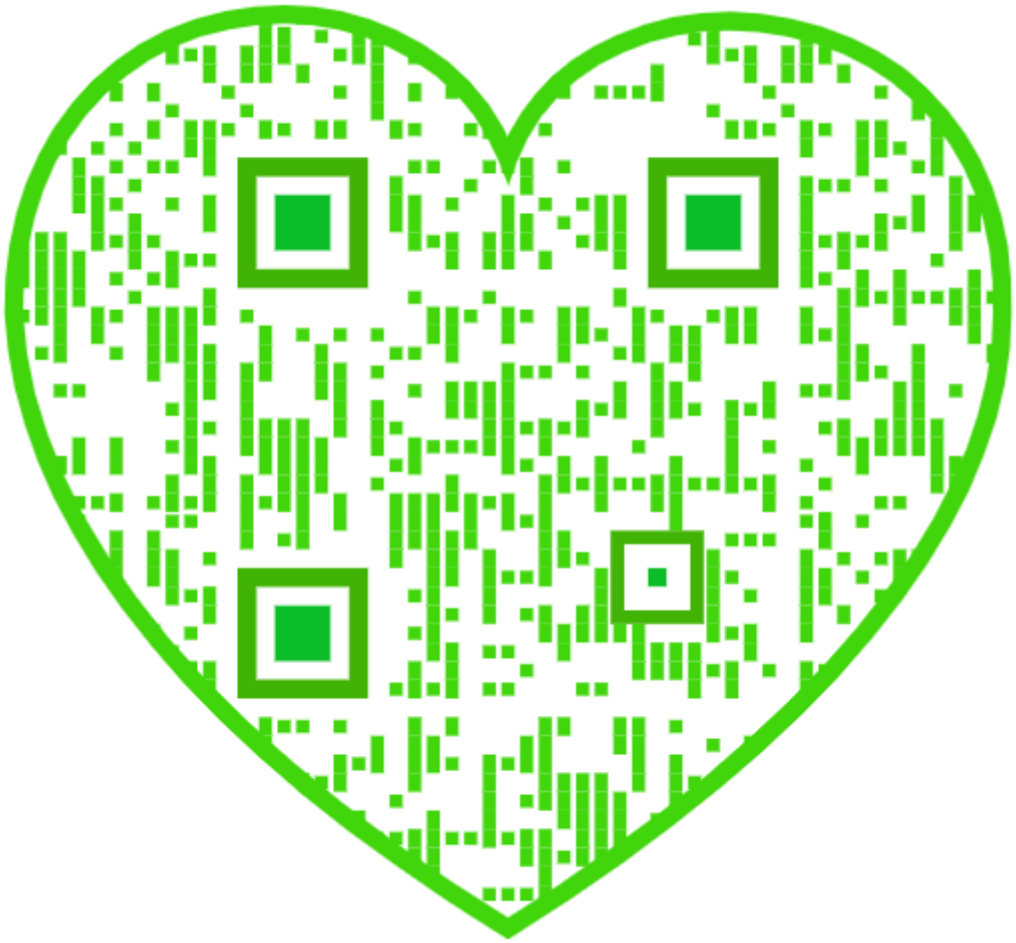

Het Argument des eersten Psalm*m*s..

¶ De Propheet leert, waer in de salicheit der menschen gheleghen is, salich segghende de ghene, die de wet des Heeren beherten: in contrarie oock onsaligh, die die verachten.

Beatus vir qui non habijt.

[+] Salich is hy die tot de raeden
Der booser menschen niet en gaet,
noch niet blyft in

[+]Salich is hy die de Kercke
der booser verlaet.

der sondaers paden
Niet sidt oock by de spotters quaedt.

+ Maer in de Wet van Godt den Heere
Neemt syn ghenoechte, end dagh end nacht
Daer in ghedenckt tot synder leere,
Hy sal syn als een boom gheacht.

+Die haer inde Wet des Heer*en* oeffenen, werd*en* by eenen vruchtbaren boo*m* gheleken.

Ghelijck een boom by der reuieren,
Sijn vruchte*n* gheeft tot synder tyt,
So sal certeyn in alle manieren,
Dees man oock syn ghebenedyt.

Een bladt en sal niet moghen wycken,
Uan desen boome also gheplant,
So sal hy hebben desghelijcken,
Gheluck end spoet an allen kant.

+ Dit en sal niet moghen gheschieden,
Den boosen die Gods wordt verschuyft,
Maer hy sal voer Gods ansicht vlieden,
Ghelijck voer wynt dat kaf verstuyft.

+De kercke der geueynsder sal vergae*n*

Daero*m* sullen sy niet by den goeden,
Noch in dat oordeel blyue*n* staen:
Hier af so wil ons Godt behoede*n*,
Beschermen, en*d* niet van ons gaen.
Want God bekent den wech en*d* d'leuen,
Uan die de duecht hantierende fyn,
Mer die de boosheyt hier ankleuen.
Haren wech sal gans verloren syn.

Het Argument des 2. Psalms.

¶ De propheet verhaelt hoe dat de Princen dees werelts mit al haer macht Christo end syn gheleden wederstae*n* sullen: maer dat haer doen so te vergheefs sal wesen, datse van Christo verdaen sullen wesen, ten sy, dat se haer hem ende synen worde onderwerpen.

Quare fremuerunt gentes.

[+] Waerom is t'volck oproerich eenpaer,
ouer dynckende ydel dynghen.
De princen en koninghen alle gaer,
Ouer een haeren raedtslach bringhen,
Om te stryden teghen s'Heeren handt,
End Christum dien hy heeft ghesant,
Om

[+]Het rycke Christi is een rycke des cruycen ende geestelick dat de weerelt v*er*uolcht.

aller menschen hulpe.

+ Sy willen wesen onghestraft,
En blyuen in boosheyt steken:
Dies spreken sy, niet wel bedacht,
Laet ons haer banden breken,
Laet ons verwerpen haer leering al:
End leuen na ons herten gheual,
End gheensins daer af wycken.

+De godloose willen vande*n* kinderen Gods niet vermae*n*t syn.

+ Maer God die in de Hemelen woent,
Die salse noch belachen,
Bespotten oock haren boosen gront,
End haren anslach beschachen,
Hi salse mit gramschap spreken aen.
En straffen wat sy hebben begaen.
Toornich sal hy se benauwen.

+Hier is grooten troost voer de Ghemeinte Christi die inde weerelt v*er*druct is.

+ Ick hebbe tot eenen Koninck ghestelt,
Ouer Sion, dat is myn Kercke.
Christum, daer de Schrifture af melt,
Die ghy nochtans verwerpet:
Ouer al hy recht verkondighen sal,
Mynen sin, ende welgheuallen al,
En mynen willen leeren.

+Het rycke Christi is van God veruast, ende kan mit gheen menschelijcke kracht oft raet schade lyden.

+ Hy sprack tot my du bist myn Soen,
Ick heb dy huyden gheboren,
En voort ghebracht myns herten kroon.
De volcken moestu vergaren:
De Heydenen ick dy schencken sal,
Tot eender eruen in groot ghetal.
Die sulstu al regieren.

+Christus is, de werde Sone, daerdoer de geloouighe den Uader versoent werden.

Du sultse mit dynen worde voen,
haers vleesch lusten verderuen,
End mynen naem haer prysen doen,

In alle hoecken der aerden:
Du sult de wederspannighe straf,
Breken mit eenen yseren staf,
En bryselen gaer als scheruen.

Hierom ghy Koningen daer op merckt,
En ghy richters laet v leeren.
End in desen Koninck v versterckt,
Syn wordt haudende in eeren:
Op dat ghy hem leert vreesen wel,
Oock hem betrout en nyemandt el,
Dat is God recht wel dienen.

Kust doch den Sone vrindelick,
Dat hy hem niet vergramme.
Dat ghy vanden wech niet eeuwelick,
Uergaet, ontfanckt syn straffe,
Als synen toorn als vier op gaet,
[+] Wel hem die alleen op hem staet,
Mit vast hoep en betrauwen.

[+]Salich syn se die in Christo betrouwen.

Het Argument des derden Psalm*m*s.

¶ De Prophete leert mit syn exempel dat den vianden der godsalighen in groot ghetal syn, datmen se niet vreesen sal, om der teghe*n*wordigher hulpe Gods wille.

Domine quid multiplicati.

[+] Ach Here hoe syn der men-

[+]Het prikel der gheloouigen wert hier vertoocht

schen veel.
Die haer teghen my setten.
Sy spreke*n* hem God niet helpen wylt:
Maer ick bin vro van herten,
+ Want du O Heer bist mynen schilt,
Die my tot eeren setten wilt
End myn hooft oock oprichten

+ Myn stem*m* tot den Heer roepen sal.
Uan den berch zal hy my verhooren.
+
Ick sliep, end ontwaecte sonder misual,
Si moghen my all niet stooren:
Ia hondert dusendt mannen stout,
Ghemerckt dat my God selue erhout,
Moghen my gheensins schaden.

Staet op O Heer en helpet my,
Want du hebst myn vianden,
Op ’t kinnebacken gheslaghen vry,

+Troost teghe*n* t’perikel mit de moghe*n*theyt ende bermherticheyt Gods.

+Anroepi*n*ghe in’t pirikel is nootsakelick.

+De Godsalighe syn altyt gherust doer de by sta*n*dicheyt Gods.

De Godloose bracht tot schanden,
Haer tanden brekende mit ghewalt,
[+] De salicheyt Heer haer by dy halt.
Dynen segen is ouer de dyne.

[+]De salicheyt van God alleene.

Het Argument des .6. Psalms.

¶ Wy werden doer d'exempel Dauidis in desen Psalm gheleert, hoe wy ons in onse siecten oft ander verdrieten des lichaems end der sielen, draghen sullen.

Domine ne infurore.

I. V.

In dynen toorn*n* wilt my niet straffen Heere,
Kastydt my niet in dyne gramschap seere
Maer wildy Heer erbarmen

ouer my.
Want ick kranck bin: maeckt my van sonden vry.

+ Maeckt my ghesont: Want myn beynen en*de* leden.
Syn gaer vntwee: Myn siel is daerbeneuen,
In groot verdriet, Beswaert en*de* gansch vnvro,
Hoe lang saltu my laten Heer also?

+Dauid in syn groote krancckheyt begheert van God een lieflicke straffe en*de* hulpe.

Keer dy tot my, wylt my ansien o Heere,
Uerlost myn siel, end wilt oock van my weren,
Myn lyden swaer, om dyns naems wille groot,
Want wie sal dyns ghedencken in den doot.

Wie salder oock dy dancken in de Helle,
In mynen sucht, gheheel vermoyt ick quelle,
Myn bedde doe ick vloeyen allen nacht,
ende myn betste, mit tranen myns gheclachs.

Myn anghesicht van suchten ende weenen,
Is gaer verdroocht, ende verauwert mit eenen,
Om der wille, aller vianden myn,
Die my alwech swaerlick quellende syn.

+ Gaet wech van my alle die daer boosheyt wercket,
Want op de stemm myns weenen heeft ghemercket,
De Heer: ende heeft verhooret myn ghebedt,
Ende my ghesoent alle myn begheerte ende bet.

+Dauid ghesont ghemaect synde danckt God end verwerpt van hem de boosedoenders

Dat dan beschaemt alle myn vianden werden,
Ende achterwaert verwonnen, van my terden,
Mit schanden groot, nae dat de Heere so goedt,
Te my waert is, en*de* my so vele doet

Het Argument des 15, Psalms.

¶ Hier werdt verklaert wiemen voor waerachtighe lidtmaten Christi houden sal.

Domine quis habitabit.

I. V.

[+] O Heer wie sal ind'hutte dyn
Uerkeeren, mit allerley lusten?
wie sal doch so gheluckich syn,
Dat hy door dyn ghenade fyn,
In dynen heylghen berch sal rusten.

[+]Dat is wie isser een waerachtich lidmate dyner ghemeinte.

Het sal de man syn, sonder fael,
Die eenuaudich gaet in syn leuen:
End die daer recht doet ouer al,
End wiens mont in syn herte sal,
Tot de waerheyt tuchnysse gheuen

Die door syn tonge niet en doet,
Achterclap, tot eenes anders schade,
Noch synen naesten niet mysdoet,
Die synen Nabuer oock behoet,
Dat men hem mit schande niet belade.

Die oock veracht de sondaers quaet,
End eert, die door s'Heeren ghenaede,
God alwech vreesen mit der daet:
Die syn belofte haudt, sonder baet.
Iae al waert schoon tot synder schade.

Die syn ghelt tot woecker niet gheeft,
End oock gheen gauen wilt ontfanghen.
Ouer den onnooselen Man.
Die hem hierin so draghen kan,
Sal stadich blijuen in syn ganghen.

¶ Het Argument des .23. Psalms.

¶ Hier wert beschreuen hoe ghelucksamich ende gherust sy een gheloouigh mensche in alle dinghen, die op de goedtheit des Heeren is rustende. Want hy de syne voed, troost regiert, ende beschermet als een herder syn schapen.

Dominus regit me.

I. V.

+ Mijn God voedt my in ouervloet,
My kan gaer niet ghebreken.
Int groen gras hy my weyden doet,
Leydt my an de water beken.
+ Myn siel haer kracht,
Doer syne macht
+ Heeft hy weder ghegheuen:
+ En leyt my stil.
Om syns naems wil,
Ouer d'oprechte weghen.

+God wilt syn schapkens, in siele ende lichae*m* voeden.

+2. Stercken ende troosten

+3. Leeren
+en*de* onderwysen.

+ Al waert schoon dat ick moeste gaen,
In't dal des dootschen schadu,
So kond'ick niet vreesen daer aen,
Want du my by staet stadich,
Dyn roede ende staf,
Daer du mit straft,
Hebben my troost gheboden,
+ Und mynen disch,
Uercierstu frisch,
In myne vianden ooghen.

+4. Tege*n* alle perikelen beschermen.

+5. Wond*er*lick vereeren.

Du salst myn hooft mit oly schoon,
D'welck du seer klaer doet blincken,
End mynen beker tot den soom,
Wiltu daertoe vol schincken,
Dese goetheyt,
+ In eewicheyt,
Sal my haer gheselschap ionnen
So dat ick sal,
Sonder afual,
In't huys des Heeren woonen.

+6. Tot de*n* eewighe*n* leuen bringe.

¶ Het Argument des .32. Psalm*m*s.

¶ Hier werdt grondelick gheleert, by d'exe*m*pel Dauidis hoe de mensche, mit den last syner sonden beswaert synde, tot salicheyt ende waerachtighen troost der consciencien gheraken mach.

Beati quorum.

I. V.

[+] O wel salich, wiens boosheyt is vergheuen,
End wiens sonden bedeckt syn in dit leuen.
Salich is hy, wien de Heer niet toeschryft
Syn sonde, end in wiens gheest gheen bedroch blyft.

Om dat ick dy myn mysdaet heb verswege*n*,
Mits myn roepe*n*, myn beynen syn verdwenen,
Want my dyn ha*n*dt beswaert heeft dach end nacht,
Myn sap is gaer tot somer droochten bracht.

Maer als ick dy gheopent heb myn sonde,

[+]In wat stucke*n* de salicheyt voor god gheleghe*n* sy.

End niet bedeckt, iae selfs als ick vermo*m*tde,
Ick wil den Heer belyden myn misdaet,
Al teghen my, so vergaefstu myn quaet.

+ Hierom sullen alle heylighe aen alle syden,
Bydden tot dy Heer in bequaeme tyden:
So sullen sy beuryt syn ouer al,
Uoer wateruloet end allerley misual.

+De voergae*en*de lere dient alle*n* gheloouighen tege*n* al wederspoet.

Du bist myn burch, van verdriet sulstu my vryden,
So sal ick my mit lofsanck gaer verbliden,
Uerstant en*d* leer dyns wechs ick dy gheuen wil,
End mit myn ooghe dy gheleyt gheuen stil.

+ Wilt doch den peerde end mule niet ghelycken,
Die gheen verstant hebbben alsoo't mach blycken:
Mit een ghebietmaer ghetemt meoten syn,
Op dat sy haer schicken nae uwen sin.

+Alle me*n*sche*n* werden vermaent tot het annemen der voerseyd*er* leere va*n*de vergheffenissen der sonden.

+Veel ongheluckx sal den godloosen nake*n*:
Maer die den Heer vertraut, sal troosting smaken,
Ghy oprechte, in den Heer v verblyt,
Ende verhuecht v all, die rechthertich syt.

+Onderscheyt tusschen de godloose en*de* gheloouighe die de voerseyde leere ontfanghen.

¶ Het Argument des 43. Psalms.

¶ Hoe de gheloouighe veriacht synde van de vergaderinghe Godts bedruckt syn, ende begheeren verlossinghe van haer vianden: vp dat sy wederom tot de Ghemeynte gheraken.

Iudica me deus & discerne

Richt my Heer, end grypt myn

saeck an,
Teghen d'onheylghe schare:
Uerlost my van den valschen man,
End van den boosen alle:
Du bist de God der sterckheyt myn,
Waerom laetstu my truerich syn,
Als myn viandt my quellet.

+ Sendt dijn klaer licht, end dijn waerheyt,
Dat sy my rechte leyden,
Tot dynen heylghen berch bereydt
Den vromen, end dyne tenten:
Dat ick ingae tot Gods aultaer,
Tot den God myner vruechden gaer.
End dy dancke op de harpe.

+Dauid begheert wederom tot de gemeinte Gods te kommen.

+ Waerom truerdy o siele myn,
Wat beroerstu dy van binnen,
Betraut op God Emmanuel,

+Dauid wert ghetroost.

Dien ick noch prysen wille,
Du bist myns aenschyns salicheyt,
End myn God, die daer syt bereyt
Doer Christum onsen Heere.

Het argument des .44. Psalms.

¶ Dit is een vierich ghebet der ghemeynte teghen haer veruolghers.

Deus auribus nostris.

I. V.

[+] Wy hebben Heer, ghehoort in onsen ooren,
Ons'vaders, ons hebben vertelt de daden,
Die du alwech ghewracht hebst t'haren tyden,
End desghelycks

[+]Hier werde*n* ve*r*haelt de weldaden die God te voren tot de Israheliten, wt ghenade bewesen gadde

die du deest in voortyden:
De Heydens wt haer landt
Uerdreefstu, end hebt gheplant
Onze vaders daerinne:
Du hebst de volcken ghequelt,
End in haer plaetse ghestelt,
Der vaderen ghesinne.

Want sy dat landt gheensins hebben beseten,
Al doer haer sweert, noch victori vercre-

gen,
Doer haere*n* arm, Maer doer dyn macht alleine,
End doer dyn cracht, o Heer, end anders gheine,
En*d* doer dlicht dyns aenschyns,
Victori kreghe*n* sy,
Wa*n*t du haer seer bemindet:
Du bist de koninck myn:
Wilt doch ghehuldich syn,
Iacob dynen beminden.

So hebben wy als met hoornen ghestooten,
Ons' vianden, end ghebracht vnder voeten
In dijnen naem, die teghe*n* ons bysto*n*den:
D'welck wy alwech, dij ter eeren, vermonden,
[+] Ons'hoep was noyt ghestelt,
Doen wy waren in t'velt,
Op ons ghespannen boghen:
Ons' sweerden hebben niet,
Wat swaer last end verdriet,
Onse sielen ghetoghen.

[+]De gheloouighe slaen opde middel hulpe*n* niet hoewel si de selue ghebruycken

Maer du hebst ons beurydt, voer ons' via*n*den.
Die ons haetten, hebstu ghebracht ter schanden,
So dat wy ons in God alwech verbliden,
En*d* dijnen naem groot make*n* t'allen tyden,
Maer hoe komt dat du ons Heer,
Nu laet, end beschaemt seer,
End wilt mit ons niet treden,
Ueltvluchtich ons maeck dy,
Uoer die ons hate*n* vry,
Dien wy roof sijn bedeghen.

[+]

Ghelyck schapen die ter doot syn gheeychent:
Hebstdu ons ghestelt, en*de* verstroyt ond*er* vremden,
Dyn volck hebdy alom, met grooten hoopen,
Sonder eenich ghewin, willen verkoopen:
Den nabueren syn wy,
End die ons wonen by,
Tot spot end schimp bedeghen:
Den Heydens een gheck wordt,
Den volcken eenen spot,
Syn wy aen alle weghen.

[+]hier wert v*er*haelt de v*er*achtinge en*de* het lyden der gemei*n*te va*n* de godloose.

Daghelickx is oneer voor onsen ooghen,
Schaemte bedeckt ons aensicht om de worde*n*
Der scha*m*perheyt, end om des viands wreke*n*,

+ Dit gheschiedt ons nochtan*s* wy dy niet vergheten*n*,
Wy houden dyn verbont,
Trauwelick t'alder stont,
T'hert is niet afgheweken*n*,
Ons ganghen hebben niet,
In als ons swaer verdriet,
Uan dyner baen gheweken.

+De geloouighe verlaten God in het cuyce niet

Waert saeck dat wy den naem ons Gods vergaten,
Oft ons' handen tot vremde goden staken,
End strecten wt, sout God niet ondersoecken,
Ten rechten? die s'herten gront kan doer soeken:
Maer daechlickx liden wy,
Uerdriet, end druck voer dy,
Ghedoot alom wy werden:
Wy syn voer dit gheslacht,
Als slachscapen gheacht,
Diemen ter doot siet terden.

+ Ontspringt, dan Heer, waerom slaeptstu, ontspringhet,
Uersteeckt ons niet voer eewelick, alst schynet,
Waerom wyldy dyn aenschyn van ons wenden,
End vergheet gaer onsen druck end ellenden?
Want ons siel sonder lof,
Uernedert is tot in't stof,
Den buyck die kleeft aen d'erde,
Staet op Heer, ende helpt ons,
End verlost ons terstont,
Om dyner goetheyts werde.

+Het ghebet der ghemeynte om hulpe.

Het Argument des .50. Psalms.

Hier wert het volck vanden valschen Godsdienst ghestraft, ende bewesen, waer in den rechten Godsdienst gheleghen is: End dat alle godloose van God verworpen sullen wesen hoe schoonen schyn sy oock hebben, ten sy dat sy haer beteren.

Deus deorum dominus.

I. V.

+ God der goden Heer, spreken sal,
End t'samen roepen d'ertsche dal.
Uan oosten tot den westen.
Wt Sion God verschinen wilt,
Uerciert met schoonheyt, onghestilt
Komt hy syn bondt beuesten.
Uoer hem verdoende vier sal gaen,
Omryngt mit een tempeest voortaen,
Ouer al sal hy

+GOD roept alle menschen tot het gehoor syner gheboden.

lichten
Uan bouen hy dan roepen sal
Hemel end erde mit gheschal,
Om syn volck so te richten.

Seggende, wilt versaemlen my,
Myn heilghen, die doer offer vry,
Myn bondt willen wtrichten,
De hemelen sullen ouer breit,
Uerklaren syn gherechticheyt:
Want Godt sal selue rechten,
Hoort myn volck de worden myns mondts,
O Israhel dit's myn verbondt,
Dat ik dyn God wil wesen.
Ick sal dy straffen spreeckt de Heer,
Uoer dyn offeranden nemmermeer,
Die altydt voer my wesen.

[+] Ossen wt dyn huys nem'ick niet,
Noch bocken van dy: want verdriet,
End walghing sy my gheuen,
Want alle boschdieren syn myn,
End alle boesten die daer syn,

[+]GOD heeft ghee*n* acht op de*n* wtwendige*n* vleeschelicken die*n*sten.

Duysent berghen aenkleuen,
+ Myn syn der berghen voghelen al,
Der wilder dieren t'gansch ghetal,
Is in mijn macht alleine,
Waert dat my hongherde, ick soudt certein,
Dy niet segghen: want s'werelts, plein,
Is myn, end watter is inne.

+ Meynstu doch dat ick stieren vleysch,
Of dat ick bocken bloedt verheysch,
Om eeten oft om drincken?
Offert den Heere lof end danck:
Den alderhoochsten suldy dan
Dyne belooften schencken,
Anroept my oock in dynen noot,
Ick sal dy helpen klein end groot:
Waer mit du my sult eeren,
+ Mer tot den boosen spreeckt de Heer,
Wat verkondichtstu euen seer,
Myn wet end myns words leere?

+ Ghemerckt dat du de straefue haet,
End verwerpt myn word ende raedt,
Alwech end tallen tyden,
Is't dat du eenen dief aensiet,
Du loopst mit hem, end wilt dy niet,
Uan eebrekers vermyden,
Tot quaedt is dynen mondt ghestelt,
Dyn tong tot valscheyt is ghequelt,
De welcke du cierst schoone.
Sittende spreeckstu mitter daedt,
Teghen dyn broeder alwech quaedt,
End dynes moeders Sone.

Dese stucken ghedaen hebstu
End om dat ick swyghe dincktstu,
Dat ick dy oock ghelycke,
Maer hoewel ick wat lyden mach,
Ick salt noch bringhen an den dach,

+Alle dinghe*n* behooren God toe

+Waer in den waerachtighen godsdie*n*st ghelege*n* sy

+God verwerpt de godloose.

+Om datse de straeue verachten ende het wort ghemeinscap hebbende mit dieuen. *et*c.

End dy straffen desghelycken,
Nu hoort (bid ick) ter deser tydt,
Ghy die Godt gaer verghetende syt,
Op dat ghy niet verderuet,
+ Die lof end danck offert, eert my:
Dit is den rechten wech waerby,
Dat men salich mach werden.

+Uermaninge tot beternisse

¶ Het Argument des 51. Psalms.

¶ Het officie van eenen warachtighen penitent is, God om syn ghenade bidden: hem seluen verdoemen, om een nieuw herte end den Heylighen Gheest bidden, de sondaers leeren, de weldade*n* Gods ouer al prysen, hem een ootmoedich herte offeren. Ende voer de Ghemeynte Christi bidden.

Miserere mei Deus.

+ O God mynder ghenadich syt,
Nae dyne goetheyt groot ende wyt:
Doet wt myn ouer-

+Hy leydt hem de bermherticheyt gods als leene te vooren daer doer hy bidt.

treding,
Nae dyne groote ontferming.
End wast my God myn toeuerlaet
Uan alle myne boose daet,
End maeckt my reyn van sonden,
Gheneest my myne wonden,
Myn sonde staet altydt voer my,
[+] Ick heb ghesondicht teghen dy,
Alleyn voer dy boosheyt ghedaen,
In dyn wordt sulstu blyuen staen
Waerachtich als men dy richtet.

[+]hy neemt oorsake om bidde*n*, niet wt syn verdiensten, meer van syn onwerdicheyt, om dat hy gesondicht heeft.

Siet in ghebreck bin ick ghewracht,
Als my myn moeder heeft voort ghebracht,
End in sonden ontfanghen,
Ueel quaedts heb ick beganghen:
+ Maer tot der waerheyt hebdy lust,
End du gaefst my oock dat ick wist,
Dyne wysheyt sonder sorghen,
Die heymelick was verborghen,
Ontsondicht my mit ysoep schoon,
Dat ick reyn werde, en wast my saen,
Snee wit: en vruecht laet hooren my,
Dat myn ghebeinten werden bly,
Die du so hebst verslaghen.

+DIN word (seyt hy) beloeft bermherticheyt so ontfermt dy mynd*er*. De waerheyt ende wysheyt Gods is de kenne*n*tschap end t'betrowen synder bermherticheit doer Christum.

Merckt niet op myn ellendighen staet,
Doet wt all myne boosheyt quaedt,
Heer wilt doch in my scheppen,
Een reyn hert sonder vlecken:
Eenen rechten gheest in my vernieut,
Stoot my niet van dy, oock wilt niet,
Dynen heylighen Gheest my weeren,
Dien ick niet kan ontbeeren.
En laet my weder kommen meer,
Den troost vus salicheyts o Heer,
Den vryen gheest weerhoude my,
Die godloosen wil ick leeren vry,
Op dat se haer tot dy keeren.

+ Uan die bloedtschuldighe my beurydt,
God mynder salicheyt ghebenedydt,
Dat myn tong mach vertellen,
Dyne gherechticheyt tot allen,
Myn lippen open doet o Heer.
Dat mynen mondt verkondighe seer,
Dyn lof tot allen stonden,
Daer ick toe bin verbonden:
Want tot den offer hebdy gheyn,
Behaghen Heer, dat is certeyn,

+DE sonde is ons angeboren. Eenen rechten gheest noemt hy die alleene op de bermherticheyt Gods staet.

Daerom en heb ick gheen ghedaen:
Den rechten offer van God ontfaen,
Is eenen gheest ghebroken.

+ Een ghebroken en verslaghen hert,
sulstu niet werpen achterweert,
Noch sult van dy niet iaghen,
Maer het sal dy wel behaghen:
Nae dyn goedtheyt doet Sion wel,
Op dat werden erbouwen snel,
En stadich moghen dueren,
De Ierusalemsche mueren.
Dan sulstu hebben vrede en lust.
Tot den offer der gherechticheyt,
Tot den brantoffer wel ghemoet:
So salmen dan die kalueren goedt,
Op dynen aultaer legghen.

+Hy wilt predike*n* de bermherticheyt Gods, die ande*r*s van ons niet begheert. Hy bidt voer de gansche ghemeinte, dat sy mach blyuen in de kennisse harer sonden ende betrouwe*n* in de bermherticheit Gods.

¶ Het Argument des 53. Psalm*m*s.

¶ God ansiet de boosheyt der godlooser en*de* salse straffen, beschermende syne gheloouighe

Dixit insipiens.

Den dwaes die spreckt, daer is gheen God,
In syn ghe-

moet end leuen.
Sy syn gheschent doer schand end spot
Tot goet gheensins begheuen.
De Heer sach op der menschen kint,
Of yemandt God socht, end versint.
[+] Sy syn all af gheuallen,
Gans onnut, end vol erges moets,
Gheiner van haer wercket wat goets,
Niet een oock onder al-

[+]De gheschonden natueren aller menschen.

len.

+ Ghy boose daders all ghemeyn,
Wen wilstu dy bekeeren? +De wercken der godlooser
Die myn volck op eet't tot op't bein,
Als doen die t'broodt verteeren,
Sy roepen God den Heer niet aen,
In grooter vreese sy alwech staen.
Daer gaer niet is te vreesen.
Maer God is in der vromer gheslacht,
Welcker raedt de godloos veracht,
D'welck t'synner scha sal wesen.

+ Want God verstroyt haer beynen al,
Die de vromen belegghen, +Straefue der godlooser.
Want God versmaet se, ende sal,
Haer straffen, wat sy segghen,
Wie sal verlossen Israel,
Wt Sion, van syn groot ghequel?
+ Als God sal weder bringhen,
Syn volck wt der gheuangnis swaer, +God beschermt de syne.
hem Iacob sal veruruchden gaer,
End Israel ontspringhen.

Het Argument des 79. Psalm*m*s.

¶ Een beklach der gheloouigher om de v*er*stroyinge der Ghemeynte, end een anroepinghe des hulpen Gods teghe*n* alle veruolghers

Deus venerunt gentes.

I. V.

+ De heydens syn O Heer ghekommen
In dyn eerue, end hebben besmet
Dynen tempel: end tot steinen hoopen
Hebben Hierusalem verset,
+ Sy hebben dyner knechten lichaemen
Den voghelen tot spys ghestelt,
End

+De verstroyinge der ghemeynte.

+De verachtinge der dienste*n* Gods.

t’vleesch dyner trauwe dienaren
Den dieren des velts voerghestelt.

Als water hebben sy vergoten,
Haer bloet, ront om Hierusalem,
Daer was oock (d’welck ons heeft verdrote*n*)
Niemandt die se heeft ten graef ghedaen,
Tot eenen spot syn wy bedeghen,
Onse nabueren groot ende kleyn,
Tot eenen lachter wy daer leuen,
Den ghenen die omtrent ons syn.

+ Hoe lang Heer sal dyn gramschap dueren,
End als een vier ontsteken syn?
Wilt dyne toornicheyt doch stueren,
Ouer t’volck dat dy niet bekent,
End ouer rycken die niet hebben,
Dynen naem oyt gheropen aen,
Want sy, Iacob verslonden hebben,
End syn woenst gaer te niet ghedaen.

+Een ghebet tegh*en* de onghelooui*gh*e veruolghers.

+ Wilt nu voortaen niet meer ghedencken,
Ons ouder sonden schult end pyn:
Dyn ghenade haestelick laet blincken,
Ouer ons, want wy ellendich syn,
Doet ons bystant o God ghehuldich,
Allein om dyns naems wil end eer,
Uerlost ons, weest goed end geduldich,
Ons sonden om dyns naems wil Heer.

+Een ghebet om de verghiffenisse der sonden

+ Waerom souden de boose scharen,
Segghen, waer is haer God? daerom.

+Een ghebet tegh*en* de tyra*n*nie

Wreeckt in ons ooghen, dyner dienaren,
Bloet t'onrechte ghestort alom,
Tot dyn anschyn laet kommen t'suchten,
Der gheuangenen end laet fyn,
Doer dyn kracht vry leuen end vluchten,
Die tot der doodt gheeychent syn.

Wilt onse nabueren verghelden,
In haren schoot, Heer seuen faut,
Den laster daer mit sy dy quelden,
End schand die se dy andeden staut,
[+] End wy dyn volck by dy ghepresen,
End het kudde dyner weyden breyt,
Sullen dy dancken alle weghen,
End prysen inder eewicheyt.

[+]Danckseghinghe der geloouigher.

Het Argument des .84. Psalms.

¶ Hier wert bewese*n* wat grooter begheerte dat de Koninck Dauid hadde tot den Tabernakel Gods daer den rechten Godsdienst was: End hoe lieflick dat het sy, in't midden der Ghemeinten Gods te wesen.

Quam dilecta tabernacula.

I. V.

[+] Hoe lieflick syn dyns tempels woensten Heer,
Myn siel mit lust dyns

[+]Den lust der Godsaligher tot der vergaderinge Gods

huys inganck begheert
Myn hert End vleesch mit vruchden syn ontspronghen,
Om haest tot den leuenden God te kommen.

De musch end oock de swalu haren nest,
Gheuonden heeft daer sy haer ionghen lecht,
So lust my oock, O God na dyn aultaren,
O myn koninck, end Heere der herscharen.

+ Salich syn die in dyn huys wonen vry,
Eewelick vro sullen dy prysen sy,
Salich is, wiens kracht in dy is gheleghen,
End in wiens hert beuest syn dyne weghe*n*.

+Hoe salich dat sy syn, die int midde*n* der Ghemeynte Gods wonen.

Doer t'dal des drucks gaende, sulle*n* sy syn,
Seer wel voersien van schoon fonteyne*n* fyn,
Uan duecht tot duecht sulle*n* sy gaen mit vrede*n*
End sulle*n* vry in Sion tot God treden.

+ O Heer end God der herschare*n* verhoort,
Myn bidde*n*, herckt God Iacobs vngestoort,
Ons' beschermer wilt ons ansien en*d* stercken
End in d'aenschyn dyns ghesalfden sien end mercken.

+Een ghebet.

+ Want eenen dach is beter in dyn huys,
Dan duysent syn elders, Heer, sonder dy,
Lieuer sate ick aen de*n* dorpel dyns huys Heere
Dan dat ick sou mit de*n* boosen verkeeren.

+De werdicheyt d*er* ghemeinte Gods.

+ Die Heer is my tot een son ende schilt,
Ghenade ende eer de Heere gheuen wilt,
Syn goeden gheeft hy den vromen, sonder rauwe*n*:
Salich is, Heer, die in dy sal betrauwen.

+De gheloouighe onder het cruyce betrauwen op God.

¶ Het Argument des .101 Psalms.

¶ Hier wert beschreuen het officie eender Christlicker ouerheyt hoe dat sy haer seluen stellen sal, de boose verwerpende end de goede annemende. Waer in alle huysuaders een voerbelt haerer officie hebben, om haer so in haer huysghesin te draghen.

Misericordiam & iudicium.

I. V.

+ Uan goedtheyt end gherichte
Is't dat ick nu wil dichten,
Dy wil ick singhen Heer,

+Me*n* moet God prysen, ende wt der herte*n* dat goddelick is soucke*n* ende dat boos is haeten.

Wyselick wil ick leuen,
In oprechtighe weghen,
Tot dat du tot my keerst.

Mit oprechten ghemoede,
Wil ick my voert aen hoeden,
Te mynen huyse eenpaer:
Uan t'boos wil ick my myden,
Noch dat in ander lyden,
Want ick haet't, gans end gaer.

[+] Alle die van dy wycken,
Haet ick oock der ghelycken,
So dat niet een van haer,
By my sal moghen blyuen:
Die een boos ghemoedt dryuen,
Die sullen oock van daer.

[+]Hoe danigher ghemeinschap een geloouighe hem wachten moet.

Ick sal oock niet bekennen,
Die haer tot schade wennen,
Die synen naesten vry
Mit achterklap beschadicht,
Die wil ick onghenadich,
Uerwerpen verre van my,

Die mit grootscheyt beuanghen,
End hoochmoedt is behanghen,
Te lyden waer my pyn.

Myn ooghe sal anmercken,
Die door t ghelooue wercken,
Op dat sy by my syn,

+ Die haer onnoosel draghen,
Welcke my wel behaghen,
Sullen myn dienaers syn,
Die omgaet mit bedrieghen,
Mit spotten end mit lieghen.
Sal in myn huys niet syn.

+Mit hoe danighen men ghemeynschap hebben sal.

+ Maer de boosdoenders alle,
Wil ick bringhen ten valle,
Ouer het gansche landt:
Op dat de stadt des Heeren,
Rein werde, end hem vermeere,
Gods wordt aen allen kant.

+De ouerheit moet de boosdoenders straffen

Het Argument des 103. Psalms.

¶ Wy werde*n* hier gheleert, dat de herboore*n* mensche hem seluen ganschelick voecht, om God te dancken, van alle gheestelijcke ende lichamelicke weldaden: de snootheyt der me*n*schelijcker naturen wt der herten bekenne*n*de: ende verweckt oock alle andere creaturen om God, die so machtich end bermhertich is te prysen.

Benedic anima mea Domino.

+ Myn siele loeft den Heere

+Dauid wilt god wt der herte*n* da*n*cken voer de weldade*n* die hy hier ordelick verhaelt.

dyn,
En voecht dy oock te samen,
Dat inwendich des herten myn,
En loeft syn heylighen name.
Myn siel vergheet de weldaedt niet,
Die dy doer den Heer is gheschiet,
In dyns boosheyts vergheuen:
Want hy gheneest all dyne kranckheyt
End kroont dy mit bermherticheyt

Urydt van de doodt dyn leuen.

+ DIN herte veruult hy mit goedt,
Ende sal dy oock vernieuwen,
Dyn iuecht, wie hy des Arents doet
Als dyne sonden dy rouwe*n*,
So doet de Heer bermherticheyt,
Recht oordeel en gherechticheyt,
Alle*n* die onrecht lyde*n*,
Want hy syn weghe*n* heeft doen verstae*n*,
Den volcke doer Mosen, en kondt ghedaen,
Dat men t'quaedt soude myden.

+Ee*n* schoo*n* beschriuing, der bermherticheyt Gods, tot de gene die he*m* waerachtelick vreesen.

Ons'God ons'Heer bermhertich is,
Genadich ende lanckmoedich:
hy straft oock niet na syn ghericht,
Maer hy is so sachtmoedich,
Dat hy niet altydt schelden wilt,
Maer syne*n* grooten torn*n* stilt,
End oock mit ons niet handelt,
Nae onse sonde end boose daedt,
Die hy ons niet vergholden hadt,
Doen wy se hebben bewandelt.

+ So hooch den Hemel is ghestelt,
En vast blyft ouer de eerde,
Also die goetheyt Gods haer halt,
Tot die syn vreese aenverden:
So verr de morghe*n* van auendt staet,
Werpt God van ons, ons'sonden quaedt,
Laet de boosheit niet regneeren:
Als een goedt vader ouer syn kindt,
Ontfermt hem God end bemindt,
De*n* ghenen die hem vreesen.

+De bermherticheyt Gods is groot end gestadich

+ Want hy weet hoe wy syn gemaeckt,
Wt stof, ende is ghedachtich,
Dat de mensch als

+Het ongedurich leuen des menschen is gheleken by ee*n* blome, en*de* de bermherticheit gods is eewich

hoy is ghemaeckt,
Eenen kleynen tydt wat machtich:
Hy bloyt hier in dit werelts pleyn
Ghelick die blo*m*men alle ghemeyn,
Op t'velt in korte stonden:
Want als de wint daer ouer gaet,
So kent men dan niet meer haer stadt,
En wert niet meer gheuonden.

Maer des Heeren bermherticheit,
Sal eewelicken dueren:
Ouer kints kint syn gherechticheit,
Die God rechtsinnich dienen,
En*d* houden syn bondt sonder spot,
Ghedencken oock op syn ghebot,
Op dat sy't wel beleue*n*.
Want Gods stoel in den Hemel staet,
Syn Heerschappy ouer al gaet,
Syn ryck wilt hy ons gheuen

[+] Nu loeft den Heer ghy Engelen all,
Die krachtich syt van sterckte*n*,
Die daer wel wtricht ouer all,
Syn ghebodt in dyne wercken
Loeft God alle syn Heerschaer goedt,
Die all syn wel behaghen doet,
en pryset syne*n* name,
In allen houcken des Heerschaps syn
Loue*n* den Heer syn dienaers fyn,
Doet oock so myn siel Amen.

[+]Alle creaturen moeten den Heere prysen.

¶ Het Argument des 115. Psalm*m*s.

¶ Hoe alle gheloouighe den waerachtighen God Israelis, in dit leuen alleen moete*n* betrauwen, vreesen ende prysen, want hy allee*n* goet ende almachtich is, daer alle versierde Goden krachtloos syn.

Non nobis Domine non nobis.

[+] Niet ons niet ons O eewigher Heer,
Maer dynen name gheuet die eer,
Om dyn goetheyt end trauwe,
Waerom souden wy der heyden spot
Sijn, dat sy segghen, waer is haer God:
D'welck ons mit recht mach rauwen
Want onse God in Hemel is,
Hy maket al wat hem ghelust:
[+] Maer haer

[+]Den eenighe*n* en*de* almachtighe*n* God behoort alle eere toe.

[+]De ydelheyt der afgodischer bilden.

goden ghemaket syn
Wt gaudt end siluer, doer menschen handt,
Sy hebben mondt, end spreken niet
Sy hebben ooghen end ghein ghesicht.
Alleluya, Loeft den Heere.

Sy hebben ooren, end hooren niet:
Hebben oock nuese, ende gheinen rueck,
Niet een onder haar allen.
Sy hebben handen, end grypen niet:
Si hebben voeten, ende gaen ghein tridt,
Haer keel kan geensins kallen
+ Die sulcks maken syn oock also,

+De straffe der bilde makers.

End die daer op verhopen oock:
+ Maer du Israel end Aaron,
End die den Heer vreeset vrom,
Hoept doch al op den Heere mildt,
Want hy dyn hulp is, ende schildt:
Alleluya, loeft den Heere.

+De gheloouighe moete*n* op God betrouwen.

+ De Heer ghedinckt onser ghenadelick,
End sal ons seghenen eewelick,
Mit syn heylighe gauen,
Hy sal seghenen t'huys Israel,
End t'huys Aaron oock euen wel,
So verr' als sy gheloouen.
Hy sal oock seghenen alle die,
Die God den Heere vreesen hier,
Weder sy klein syn ofte groot,
Die Heer sal dy in dynen noodt,
Ueel meer ander weldaden doen,
Tot dy ende dynen kinderen vroem,
Alleluya, Loeft den Heere.

+De goetheit gods tot de syne.

Ghy sy'het die God gheseghent hat,
Doer welcken Hemel end eerde staet,
End wat daer is beneuen,
Den Hemel behouden heeft onse God,
Uoer hem, end den menschen voer haer lot,
De Eerde heeft hy ghegheuen,
De dooden sullen dy O Heer
Gheen lofdanck gheuen nemmermeer: +
Noch die daer varen in de stil,
Hebben daer toe noch hert noch wil:
Maer wy syn Gode tot lof bereydt,
Uan nu tot inder eewicheyt,
Alleluya, loeft den Heere,

+Esa.38.d Psal. 6.a

Het Argument des .120. Psalms.

¶ De Prophete begheert van loeghenachtighe tonghen ontslaghen te syn, hem beklaghende van de boose, dat hy mit haer gheen vrede (die hy soeckt) kan vinden.

Ad Dominum cum tribularer

I. V.

[+] Wanneer ick was in teghenspoet
So riep ick God aen met der spoet
End hy heeft my mit blyden schyne,
Uerhoort so hy eenpaerlick doet,
De syne in druck end pyne.

[+]De godsalige in teghenspoet tot God roepe*n*de werden verhoort.

+ Ach Heere God my siel beurydt,
Uan boosen lippen t'alder tydt,
Die niet dan loghenen vertellen,
Ende haren naesten onghemydt,
Tweetonghich eewelick quellen.

+Het perikel en*de* venyn der valscher tonghen.

Wat kan de valsche tonghe doen,
Anders dan twist end tweedracht broen,
Als een krachtichs mans scherpe pylen,
End gloyende kolen van houte groen,
So is sy tot allen wyllen.

+ Wee my dat ick als vremdelinck,
In Misech bin: d'welck is een dinck,
(Om t'volckx boosheyt) swaer om verdraghen
In Cedars tenten oock ballinck,
Bliue ick te mennighe daghen.

+Die van Mesech woenden int Noorde van de*n* Iootsche*n* lande, end die van Cedaer int suyde.

+ Ick hebbe te lang ghewoent mit haer,
Die niet sochten dan twist eenpaer,
Als ick haer van vrede vermelde
Sy hebben niet gheuraecht daerna,
Maer teghen my haer sy stelden,

+De godloose soecken twist De godsalighe vrede.

Het Argument des 124. Psalms.

¶ DE Prophete verhaelt de weldaedt Gods, waer mit hy de syne wonderbaerlick verlost heeft, va*n* de onsinnicheyt des duuels ende syne gheleden: teghen de kracht ende listen der welcker de gheloouighe niet staende konden blyuen, ten waer de bysta*n*dicheyt des Heeren.

Nisi quia Dominus erat.

+ Waer God ons niet ghebleuen by,
Als sy teghen ons op stonden,
End van haer handen ghemaket vry,
Mocht Israel wel vermonden:
Waer God ons schermer niet eenpaer,
Uoeret haer loose listen voerwaer,
So waert mit ons verloren.

+Hy verhaelt wo*n*derbaerlicke verlossinghe.

+ Sy rasen vast en kommen ons aen,
Al wilden sy ons op eten,
Tot dooden is al haer bestaen,
God is by haer vergheten,

+Waer by de viande*n* der Ghemeynten. Christi gheleken syn.

Als windighe water baren slaen,
Nae lyf ende leuen sy ons staen,
Dies wil ons God erbarmen.

+ Lof God en danck die niet toe gaf,
Dat si ons mochten vangen:
Als een voghel den strick kom*m*t af,
Is onse siele ontganghen:
Strick is ontwee end wy syn vry.
Des Heeren name stae ons by,
Schepper Hemels, ende eerden.

+Da*n*cksegghinghe voer de weldade*n* ontfange*n*.

Het Argument des 125. Psalms.

¶ God beschermt de Godsalighe, mit de welcke de godloose in syn ryck ghee*n* deel hebben sullen.

Qui confidunt in Domino

+ So wie hier haer betrouwen gaer,
Op God den Heere legghen:
Die blyven gans onwanckelbaer,
End laten haer niet beweghen;
Haer ghelooue is vast op God

+Dat de stadt Ierusalem niet so bewaert is met berghen, als Godgheloouighe doer de by stadicheyt Gods.

ghepast,
Op wien sy alwech mercken,
Daer om voerwaer so blyuen sy eenpaer
Uast, als des Syons berghe.

Ghelyck die stadt Ierusalem,
Om ringhet is mit berghen,
Daer doer de viandt wert ghetemt,
Dat hy se niet verderue:
So omringt God in aller noodt,
De syne, end wilt se ankleuen,
End haer by staen van nu voort aen,
Tot in dat eeuwich leuen.

[+] God is gherecht ende alwech goet,
Hy sal oock niet toelaten,
Dat de godloose hebben den voet,
Ouer syn huysghenoten,
Op dat de knecht die daer is recht,
In sonden niet en valle,
Goet onderstandt mit syner handt,
Doet God den vromen alle,

[+]De ongherechtighe sullen ouer de gerechtighe ghee*n* ghedurighe heerschappie hebbe*n*

O Heer doet wel den vromen al,

Die recht in t'ghelooue leuen:
Maer die daer leuen na haer gheual.
End haer tot boosheyt gheuen,
Die sal de Heer mit groot oneer,
Uerwerpen mit de quaden,
Maer eewelick wel sal Israel,
S'Heeren vrede hebben. Amen.

Het argument des .127. Psalms.

¶ De Heylighe gheest leert dat alle*n* arbeydt aller menschen te vergheefs sy sonder Godt. Ende datse gheluckich syn, die in alle dinghe*n* op de handt Gods sien: By den welcken hy de menschen vermaent, dat se haer betrouwe*n* op God setten.

Nisi dominus edificauerit

+ Waer Godt niet self dat huys op richtt,
End besorcht alle dinck daer inne:
So is mit ons niet wtgherichtt,
Uerloren is kracht mit sinne
Alle moeyte,

+Doer de segheninghe gods gheschien alle dinge*n* niet doer onsen arbeydt.

sorgh verghelfs oock gaet,
Als Heeren hulp ons niet by staet.
Alle arbeydt is verloren.

Waer God niet self bewaert de stadt,
En bouwet torren ende mueren,
Daer helpt gheen ghelt noch menschen raet,
Alle arbeydt is verloren.
Waer God de wake niet self grypt aen
Ons waken is vergheefs ghedaen,
Alle konst ende list moet falen.

Daerom merckt op end siet se aen,
Die sonder ghelooue hier leven,
Sy soecken hier broodt mit vroech opstaen,
Dat God so niet wilt gheuen,
Den Gods gheloouighen sulcks gheschiedt,
Ia slapende al en sorghen sy niet,
Die haer op hem verlaten.

[+] Des lyfs vruchten syn kinderen veel,
Uan God tot eender eruen.
Dien hy tot loon gheeft wien hy wil,
End laet niemandt verderuen.
Mit seghen hy alle dinck veruult,
Doer hem alle nootdruft wert ghestilt,
Wt rechter ghenade ende conste.

[+]DE menichfuldicheyt der kinderen, is ee*n* segheninghe gods ghelyck oock alle ander dinghen,

Die pylen syn ins Ruesen macht,
Als hy wil gaan ten stryde,
En schiet die waer hy heeft ghedacht,
Recht voer hem of ter syden:
So syn alle menschen ionck ende aldt,
In s Heeren handen ende ghewalt,
Hy wilt se alle besorghen.

Laet ons dan betrouwen op syn wordt,
En mercken op syn handen:
Hy sal ons helpen na end voort,
Dat wy niet gaen tot schanden:
Den koker hy ons vullen sal,
So hebbent wy ghewonnen al,
Uoer onse vianden alle.

¶ Het Argument des 128. Psalms.

¶ Hoe dat men godsalichlick end gheluckelick in den huwelicken staet sal moghen leue*n*.

*Beati omnes qui timent domin*um.

I. V.

[+] Salich is hy bedeghen,
So wie den Heere vreest,
End wandelt in syn weghen,
Rechtsinnich in

[+]De vreese en*de* ghehoorsamicheyt Gods, is tbeginsel aller voerspoedt in de*n* huwelicken staet.

den gheest:
Den arbeydt dyner handen
Dy wel sal konnen voen,
End sult in alle standen
Spoedich syn in dyn doen.

+ Dyn wyf sal vruchtbaer wesen,
Als wynstocken vruchtbaer,
Die dynen huyse ankleuen:
So sullen oock voerwaer,
Dyne kinderen beklyuen,
In groot ghetal ghesont.
Als planten van Olyuen,
Ouer dyn tafel ront.

+DE vruchtbaerheyt der kinderen.

+ So sal bespoedicht wesen,
Die Godt ten rechten dient,
Wt Sion Godt ghepresen,
Dy salich maken wilt,
Op dat du gansch dyn leuen,
T'voerspoet Hierusalem,
Aenschaut end daer beneuen,
Godt pryst mit herte end stem*m*.

+Die goddelick leuen in de*n* huwelicken staet, ontfange*n* gheestlicke en*de* wtuendighe gauen va*n* GOD.

End sult wt dynen sade,
Dobbel gheslachte sien,
In Israel ghenade,
End vrede bouen dien:
Dy sy O Heer ghepresen,
Lof in de eewicheyt.
Gheeft dat wy moghen wesen,
Tot dynen dienst bereydt,

Het Argument des 130. Psalm*m*s.

¶ Wy werden hier gheleert hoe de godsalighe, doer de kennentschap harer sonden, daer af begheere*n* verlost te syn, niet doer haer verdiensten maer alleen doer de bermherticheyt Gods, doer de welcke Israeli haer sonden vergheuen werden.

De profundis clamavi

[+] Wt dieper noodt schrey ick tot dy
Heer Godt anhoort myn roepen.
Dyn ghenadighe ooren keert tot my
End myner bede sy open.
Want ist dat du wil mercken aen

[+]De eerste rede*n* warom hy begheert v*er*ghiffenisse va*n* sonden: Is om dat hy een sondaer is.

Hoe menighe sonde ick heb ghedaen
Wie kan Heer voer dy blyuen.

+ Het staet by dyner macht allein,
Die sonden te vergheuen,
Dies vreesen wy dy alle ghemeyn,
Oock in het beste leuen:
Daerom op Godt wil ick hopen vast,
Mijn herte op hem sal syn ghepast,
Op syn wordt wil ick rusten.

+De tweede om dat GOD bermhertich is.

Al waer het schoon tot in der nacht,
End weder tot den morghen:
So sal myn hert aen S'heeren macht,
Uertwyfelen niet noch sorghen.
So doet Israel t'alder tydt,
Die wt den gheest herboren syt,
End op syn wordt betrouwet.

+ By ons seer veel misdaden syn,
Maer by God veel meer ghenaden:
Syn helpen is sonder termyn,
Hoe swaer wy syn beladen.
Hy is allein de Herder goet,
Die Israel verlossen moet,
Wt synen sonden alle.

+Beloftenisse dat de sonden om niet vergheue*n* werden.

¶ Het argument des 133. Psalms.

¶ Hoe dat de ghenoechte ons leuens, in een broederlicke liefde ende eendrachtigheyt geleghen is.

Ecce quam bonum

I. V.

Siet hoe vroeylick en goet
In der vromer ghemoedt
Is d'eenicheyt der herten,
De welke t'samen bindt
De broeders, end verwindt.
Doer t'ghelooue alle smerten.

Euen als d'oly soet,
Op t hooft ghegoten vloyt,
In Aarons baerdt beneden,
End in syn kleyders daelt,
So dat nerghens en faelt,
Den rueck in all de leden,

Als den dau des berchs Hermon,
De berghen van Sion,
Uruchtbaer maeckt end bedeghen,

So doet oock d'eenicheyt,
Wiens volghers God bereydt,
Seghen end d'eewich leuen.

¶ Het Argument des 143. Psalms.

¶ Hoe dat Dauid in synen noodt God mit alder viericheyt, om hulpe, teghen syn vianden angheropen heeft.

Domine exaudi orationem.

I. V.

+ O Heer wilt myn ghebedt verhooren,
Laet kommen doch tot dynen ooren
Myn truerich bidden, dat ick doe,
Nae dyne trauwe (sonder stooren)
End dyne gherechtich-

+Dauid begheert doer de ghenade gods verhoort te syn.

heyt my doet.

Mit dynen dienaer wilt niet stryden,
Uan dyn oordeel wilt hem beuryden,
Dat hy niet komme in grooter pyn:
Want gheen mensch gheboren van wyue,
Al voer dy kan gherechtich syn.

+ Want myn vyandt heeft my bestreden,
Te neder bracht heeft hy myn leuen:
Noch is hem al dat niet ghenoech,
In eenen duysteren put beneden,
Sluyt hy my, d'welck den dooden voecht,

+De tyrannie der godlooser teghen de rechtuerdighe.

+ Waer door myn siel lydt groote schaden,
Myn hert mit weemoedt is beladen,
In dien put heb ick ouerdacht,
Te mynen trooste, alle de daden,
Dyner handen konstich ghewracht.

+Hoe hem de gheloouighe in het cruyce is draghende.

Daerin ist dat ick klaechlick roepe,
Tot dy myn handen heffe ick oppe,
End myn siel in haer roepen groot,
Nae dy begheert sonder wanhopen,
Als dorre landt na d'water doet.

Haest dy wilt my behulpich wesen,
Den gheest beswyckt my nu, mits desen,
Uerbercht dyn ansicht van my niet.
Anders so sal ick ghelyck wesen,
Den ghenen die men in't graf schiet,

Laet my vroech hooren dyn goedthede,
Want op dy myn hope ick bestede.
End van den wech die ick houden moet,
Wilt my rechte kennenschap gheuen,
Want ick tot dy heffe hert end moet.

Uerlost my Heer, doer dyn ghenade,

Uan myn vyanden die my schaden,
Want ick betrouwe dy gansch end gaer:
Du bist myn hope vroech end spade.
End troost in all myn lyden swaer,

Doer dyne leere wilt my dringhen,
Om dynen wille te volbringhen,
Want du allein myn recht Godt syt.
Maeckt doch dat dynen gheest my bringhe,
In den rechten wech mit iolyt.

Ontslaet my van dit wesen Heere,
Om dyns werden Naems wil end eere,
Uerlost myn siel wt last end noodt,
Doer dyn gherechticheyt alleene,
Op dat ick dyn lof make groot.

Myn vianden die my bespringhen,
Doer dyn goedtheyt te niet wil bringhen,
End die stracx na myn leuen staen,
Wil't se alle verdoen, end verslinden.
Want ick bin dyn knecht onderdaen.

¶ Het ghesanck Simeonis

Luce. ij.

¶ De gheloouighe Christum bekenn*en*de begheeren in vrede van deser werelt te scheid*en* ende tot Godt te kommen.

Nunc dimitis seruum.

I. V.

Nu laetstu dynen knecht
In vrede Heer gaen gherecht,
Uolghende

dynen worde
Nae dat myn ooghen vry
Deelachtich syn doer dy,
Dyns salicheyts gheworden.

Die Du hebst toegheseyt,
End ionstelick bereydt.
Uoer d'anschyn aller volcken,
Een licht der Heydens klaer,
End een eere openbaer.
Israels dyns verkoren.

De tien gheboden. Exod, xx.

Decalogus.

I. V.

Heft op dyn hert, opent dyn oo-

ren
Hartneckich volck uyt weder staen:
De stem*m* dyns Gods wil't nu aenhooren,
End syn gheboden gade slaen.
Ick bin (seyt hy) dyn Godt end Heere,
Die dy wt stranghen dienst heb brocht.
Daer om gheue ick dy dese leere,
Heb't neuen my gheen ander God.

Du salt dy gheen beelden doen maken,
Uan eenich dinck t'eenigher stondt:
Om die t'eeren oft groot te maken,
In Hemel eerd oft waters grondt.
Ydelick dyns Gods naem ghepresen,

In dynen mondt niet neemt noch bruyckt:
Want hy niet onghestraft sal wesen,
Die dien lichtueerdelick ghebruyckt.

Ses daghen doet syn werck mit maten,
Den seuensten heylicht mit lust,
Wilt oock de dyne rusten laten,
Uant de Heer heeft dan self gherust.
Oeffent dy in d'wordt, end mit lusten,
Houdt der Ghemeinten dienst in eer,
Op dat de Heer in dy mach rusten.
Ende syn werck doen so lancx so meer

Uader end moeder houdt in werden,
Op dat du langhe leeft onghequeldt:
End dat dy welgae op der eerden,
Daer dy de Heer heeft ghestelt,
Wert oock gheen doodtslagher beuonden.
Ouerspeelt niet mit wil of daedt,
Syt oock gheen dief te gheender stonden.
Gheen valsch ghetuyghenis bestaet.

Du salt dyne begheerten dringhen,
Uan huyse, wyf, maeght ende knecht,
Osse Esel end van alle dinghen,
Daer een ander in is gherecht,
Ons'sonden Heer wy hier wt mercken,
Om welcker verghiff bidden wy.
Wil ons ghelooue nu dan stercken,
Dat wy dy voort aen dienen vry.

Symbolum Apostolorum.

Wy gheloouen in ee-

nen God alleyn
Schepper des Hemels en der eerden,
Die Uader is ons aller ghemeyn,
End laet ons syn kinderen werden
Hy wil ons altydt gheneeren
Lyf end siel oock wel bewaren
All ongheual wil hy weeren,

Gheen leet sal ons teghen varen,
Hy sorcht end waeckt voer ons, dach en nacht,
Alle dinghen staen in synder macht

Wy gheloouen in Christum alle ghelyck,
Synen Sone end onsen Heere,
Erfachtich in syns Uaders, ryck,
Ghelyck Godt van macht ende eere.
Uan die reyne maeght Marie,
Een waerachtich mensch gheboren,
Doer Gods gheest, naer t'schrifts belyden,
Voer ons doer de sonde verloren,
Aen't cruys ghestoruen, end gheleydt,
In't graf tot syns doods sekerheyt,

Ten derden daghe om ons' gherechticheit
Uanden dooden is opghestanden,
Doer s'vaders kracht in heerlickheyt,
Uerlossende ons wt s'viandts banden,
Is ten Hemel op verheuen,

Uan der eerde in't openbare,
Sidt ter rechter handt, Gods beneuen,
Uoer ons een recht middelaere,
Uan waer hy ten eynde, kommen sal,
Richten leuende ende dooden all.

Wy gheloouen in den Heylighen Gheest,
God mit den Uader end den Sone,
Die ons troost end maeckt onbeureest,
En cieret mit gauen schoone,
Die gansch Christenheyt verheuen,
Tot een eenicheyt begheuen,
Dien de sonden syn vergheuen,
Dat vleesch sal noch weder leuen,
Nae desen iammer, is bereydt,
Ons een leuen in eewicheit,

Oratio dominica.

Uader onser in Hemelryck:
Die ons heet broeders all ghelyck,
En wilt dat wy dy roepen aen,
Als wy mit noode syn beuaen:

Gheef dat niet bidd'alleyn de mondt
Maer dat het gae van herten grondt.

Gheheylicht dynen name sy,
Dyn wordt ongheualst ons blyue by,
Dat wy oock leuen heylichlick,
Na dynen name werdichlick.
Behoedt ons Heer voor valsche leer,
Dat arm veruoeret volck bekeer.

Dyn Rycke toekomme o Uader goedt,
Hier ende hier nae: dynen trooster soet,
Gheeft ons so Christus ons toesey,
Mit synen gauen menigherley:
Breeckt Sathans tooren en*d* groot ghewalt,
Uoer syn ercheyt dyn kerck'verhalt.

Dynen wille gheschie O Heer ghelyck,
Op eerden als in Hemelryck:
Gheeft ons gheduldt in lydens pyn,
Ghehoorsaem alle sins te syn,
Neemt van ons wech vleesch ende bloedt,
Dat teghen dynen wille doet,

Gheeft ons huyde*n* ons daechlicks broodt,
End wat wy behoeuen in s'lyfs noodt,
Behoedt ons Heer voer twist ende strydt,
Uoer Peste ende oock voer dieren tydt,
Dat wy in goeden vrede staen,
Doet sorgh ende ghiericheyt van ons gaen.

All onse schulden vergheef ons Heer,
Dat sy ons niet bedroeuen meer,

So wy oock die ons schuldich syn,
Haer schuldt vergheuen op dit termyn,
Tot haren dienst maeckt ons bereydt,
In rechter liefde end eenicheyt.

Leydt ons Heer in bekoring niet:
Als ons de boose gheest strydt biedt,
Te rechter of ter slincker handt,
Helpt ons dat wy doen wederstandt,
In't recht betrouwen onbeureest,
Doer dynen trooster den Heylghen Gheest.

Uan alle quaedt verlost ons meer,
In deze bedroefde tyden O Heer.
Beurydt ons van der eewigher doodt,
En troost ons in den lesten noodt.
Doet ons alltydt goedt onderstandt,
Neemt onse sielen in dyne handt.

Amen, dit is het werde waer,
Sterckt ons ghelooue wanckelbaer,
Op dat wy daer niet twyffelen aen,
Of wy sullen dit all ontfaen,
Nae dynen wille, om Christus naem,
Doer welcken ons bede is ghedaen.
AMEN.

Nu Volghter, ¶ Een ander ghebedt tot Godt door den Autoor des selue*n* sangkboucks, namaels sangkswyse ghemaeckt (d'welck ghebruyckt wert in der Gemeynte voor de predikacie) en*de* is noeyt te vooren in desen sanckbouck gheweest, Mer is nu hier op noten (tot stichtinghe aller vromer Christene*n*) daer toe ghedae*n*, op dat so die de musyke konnen, den anderen die se niet konnen, te bet leerden end also een kort ghebedeken hadden, om God voor syne ghenade end hulpe (wan sy te samen ko*m*men) aen te roupen ende beghint aldus. O God. *et*c

I. V.

O God die du onse Uader bist
door Iesum Christ
Gheef dynen gheest ons allen ghemeyn
Die ons ter waerheyt leyde
Uerhoor ons doch te deser stondt,
Open den mondt
dynes Dienaers dat hy dyn wordt reyn,
ende vrymoedich verbrey-

de.
Daertoe O Heere ghenadichlick,
Open onse hert ende ooren
dat wy dat hooren vlyetelick
ende trauwelick bewaren
op dat wy moghen vruchtbaerlick
dynen loff altydt verklaren.

FINIS.

*Een Register deser Psal*men.

Salich is hy. *et*c.	Fol. iij.
Waerom is t'volck. *et*c.	Fol. v.
Ach Heer hoe. *et*c.	Fol. vij.
In dynen tooren. *et*c.	Fol. ix.
O Heer wie sal. *et*c.	Fol. xi.
Myn Godt voedt my. *et*c.	Fol. xiij
O wel salich. *et*c.	Fol. xv.
Richt my Heer. *et*c.	Fol. xvi.
Wy hebben Heer. *et*c.	Fol. xviij.
God der Goden. *et*c.	Fol. xxij.
O God mynder. *et*c.	Fol. xxv.
Den dwaes die. *et*c.	Fol. xxviij.
De Heydens. *et*c.	Fol. xxxi.
Hoe lieflick. *et*c.	Fol. xxxiij.
Uan goedtheyt. *et*c.	Fol. xxxv.
Myn siele loeft. *et*c.	Fol. xxxvij.
Niet ons niet ons. *et*c.	Fol. xli.
Wanneer ick was. *et*c.	Fol. xliiij.
Waer Godt niet. *et*c.	Fol. xlvi.
So wie hier. *et*c.	Fol. xvijl.
Waer Godt ons niet. *et*c.	Fol. xlix.
Salich is hy bedeghen. *et*c.	Fol. li.
Wt dieper noodt. *et*c.	Fol. liij.
Siet hoe vroelick. *et*c.	Fol. lv.
O Heer wilt. *et*c.	Fol. lvi.
Nu laestu dynen. *et*c.	Fol. lviij.
Heft op dyn hert. *et*c.	Fol. lix.
Wy gheloouen. *et*c.	Fol. lxi.
Uader onser in. *et*c.	Fol. lxiiij.
O God die du onse. *et*c.	Fol. lxvij.

FINIS.

Een ghebedt voer t'smorghens in't opstaen.

O Bermhertighe, Hemelsche Uader, ick dancke dy, dat du desen nacht so trouwelick voer my ghewaeckt hebst: dy bidde*n*de dat du my verstercken wil mit dynnen Heylighen Gheest, die my voort aen gheleyde, op dat ick desen dach, mitsgaders alle de daghe*n* myns leuens bestelle tot alle gherechticheyt ende heylicheyt. End wat ick in handen neme, dat myn ooghe alltydt sy, om dyne eere te verbreyden, alle voerspoedt myns handels van dyne segheninghe verwachtende.

End op dat ick sulcke ghenade van dy verkryghe, wil my (volghende dyne belooftenisse) vergheuen alle myn sonde*n*, die my hertelick leedt syn: End verlicht my myn herte op dat ick (alle wercken der duysternisse af gheleydt hebbe*n*de) als een kindt des lichts in een nyeuwicheyt des leuens wandele in alle godsalicheyt. Amen.

¶ Ghebedt voer t'sauendts in't slapen gaen.

*H*Emelsche ende bermhertighe Uader, na dat dy ghelieft heeft den nacht voer de ruste des menschen te scheppen, wil my de ghenade doen, dat ick desen nacht so ruste na den lichaem, dat myn siele (mit dyner liefde beuanghen synde) altydt tot dy wake, niet verghetende de groote weldaden, die sy van

dy ontfanghen heeft, op dat by dien myn consciencie oock haer gheestelicke ruste hebbe.

Ende op dat doer te veel slapens, het vleesch tot sonden niet verweckt werde, wil my bystaen mit dynen Heylighen Gheest, dat ick teghen alle listen des Duyuels, so na den Gheest, als na den lichaem onbeuleckt blyue: op dat myn slapen selfs gheschiede tot dyner eeren. Ende om dies wil dat desen dach niet voerby is sonder teghen dy grootelick gesondicht te hebben: ghelyck het nu al bedeckt is mit de duysternissen, die du op der aerden sendst: wilt oock (doer dyne barmherticheyt) bedecken alle myn sonden, op dat ick daer doer van dyn aenschyn niet veruremdt werde: doer onsen Heere Iesum Christum Amen.

¶ Ghebedt voer eten.

O Heere in wien de wolheyt aller dinghen is, wilt dynen seghen strecken ouer ons dyne arme dienaers, ende ons heylighen de gauen die wy van dyne mildtheyt ontfanghen: op dat wy se soberlick ende danckbaerlick na dynen goeden wille ghebruycken, ende by dien dy bekennen Uader ende oorspronck alder goedtheit te wesen: sonderlinghe altydt soekende het gheestelick broodt dyns wordts daervan onse sielen eeuwelick ghespyst werden doer onsen Heere Iesum Christum. Amen.

¶ Ghebedt nae eten.

O Bermhertighe Uader wy dancken dy van alle weldaden, die wy tot nu toe van dyner milder handt ontfanghen hebben,

als wy oock doen voer dat du ons teghenwordelick ghespyst hebst: end sonderlinge dat du ons herboren hebst in een hope van een beter leue*n* d'welck du ons gheope*n*baert hebst doer dyn heylich Euangelie, dy biddende dat du niet toelaest, dat ons herte in dese verganckelicke dinghen ghewortelt sy, maer dat wy altydts hoogher sien verwachtende onsen Heere Iesum Christu*m* tot dat hy verschyne tot onser verlossinghe.

AMEN.